

Над Тисою, у центрі Європи

За півроку,
оптимізувавши
виробничі процеси,
Рахівській ЦРА № 17
(Закарпатська область)
вдалося вийти з
фінансової кризи

ВЕРХОВИНСЬКІ АПТЕКАРІ

За кількадесят метрів від правого берега стрімкої Тиси у середмісті Рахова, неподалік якого знаходиться географічний центр Європи («Постійне, точне, одвічне місце... визначене дуже точно за допомогою спеціального приладу, створеного в Австрії та Угорщині, зі шкалою меридіанів та паралелей. Рік 1887»), як і двісті років тому, стоїть собі будиночок з аптекою на першому поверсі. У XIX ст., за Австро-Угорщини, село на лівому березі, що звалось Рахів-Акна, мало лікаря-юдея Абиша і лікарню, а на правому березі у селі Рахів-Бочко пацієнтів приймав лікар і фармацевт в одній особі, ймовірно чех за походженням, на прізвище Шепчик. Власне, йому й належала кам'яниця, де нині розміщено ЦРА № 17. Уже в часи незалежної України у Рахові з'явилися нащадки Шепчика, проте, втішившись, що тут і далі діє аптека, жодних претензій чи прав на спадщину не пред'являли.

Із новішої історії в аптечних архівах зберігається документ, датований 17 червня 1946 р., про прийом на роботу завідувачем Л.В. Кравченком асистента В.А. Бугаєнко. З 1950 до 1965 р. аптекою керувала Володимира Завалинська, з якою Микола Кокіш, нинішній завідувач ЦРА № 17, уже був знайомий особисто. Загалом від 40-х років минулого століття до управління аптекою бралися близько десяти провізорів.

Здавна верховинці жили з ловецтва, рибальства і випасу худоби. А тепер — і з аптекарства. На невеликий Рахів — 13 аптечних бізнесів, серед керівників і власників яких є й потомственні гуцули.

«ПРИРОДНИЙ ВІДБІР»

— Як це державна аптека нікому не потрібна? — дивується Микола Кокіш. — Вона нам потрібна, фармацевтам і провізорам, які щодня приходять сюди на роботу, чесно працюють, заробляють собі на пенсію. Завдяки нам державна аптека була і буде, нікуди не подінеться. Вона потрібна хворим людям, яким ми допомагаємо одужати.

Не важливо, у чий власності перебуває аптека — державній чи приватній, переконаний Микола Кокіш. У фармації діють закони ринку, або, кажучи образно, такий собі «природний відбір». Як і у природі, так і в фармацевтичній галузі нема нічого зайвого, однак у конкурентній боротьбі виживають найбільш пристосовані і сильні.

Микола Васильович Кокіш очолив ЦРА № 17 м. Рахів півроку тому. Генеральний директор Закарпатського ОВО «Фармація» Валерій Котик запросив його сюди як кризового менеджера з огляду на ефективну управлінську діяльність на попередньому місці праці — завідувача рахівської аптеки № 128. До слова, цей аптечний заклад — колишню лікарню, а тепер аптеку з екстемпоральним виготовленням — Микола Кокіш передав у надійні руки — провізора і своєї доньки Соломії Годван. Як і батько, Соломія отримала диплом одного із найпотужніших фармацевтичних факультетів України — ЛНМУ ім. Данила Галицького, тож за майбутнє цього аптечного закладу він зовсім не хвилюється.

Натомість в ЦРА № 17 від екстемпорального виготовлення ЛЗ відмовилися років з десять тому як від нерентабельного виду аптечної діяльності. Проте, стверджує Микола Васильович, як тільки аптека триматиметься на ногах міцніше і з'являться вільні обігові кошти, його обов'язково відродять.

Маємо всі підстави вірити завідувачеві на слово, адже за півроку роботи він зумів перетворити практично збанкрутілу ЦРА № 17 на прибуткове аптечне підприємство, погасити майже всі борги перед постачальниками і банками. Вдався він для цього до непопулярних радикальних методів, передовсім суттєво скоротив штучно роздутий штат ЦРА, але не спеціалістів, а допоміжних працівників — бухгалтерів, водія, санітарок, тих, які отримували зарплату, але не заробляли її. Відтак, з 26 осіб у ЦРА залишилися лише 16.

А от до провізорів і фармацевтів у завідувача особливе поштиве ставлення. Навіть у критичних ситуаціях він намагається не конфліктувати і не звільняти, мовляв, фахівцями не покидаються, а виправляють і навчають працювати як треба. Колектив ЦРА переважно

молодий, середній вік її працівників — 35–40 років. Крім того, усі спеціалісти — жінки, і Микола Кокіш уміє знаходити з ними спільну мову без крику і сварок.

За останні місяці завдяки оптимізації асортиментної політики і продуманій системі ціноутворення, орієнтованій насамперед на відвідувачів, зріс аптечний товарообіг. ЦРА відпускає мешканцям Рахова ЛП всіх основних груп, засоби медичного призначення, товари для дітей, а також косметичну продукцію. Аптекарі по-гуцульськи розважливо дотримуються принципів «продали — замовили» і «сьогодні — на завтра», оскільки працюють практично «з коліс» і не створюють зайвих запасів медикаментів.

Водночас тут можна придбати ліки, що належать до різного цінового рівня — від дороговартісних оригінальних ЛЗ до дешевших генериків. Дуже часто, особливо в сільських амбулаторіях, пацієнти приходять з рецептами лікарів і не бажають здійснювати заміну препаратів.

На Рахівщині через вологий клімат поширені захворювання органів дихання, зареєстровано багато хворих на бронхіальну астму та туберкульоз. Тому для пацієнтів з цими патологіями формують асортимент дуже прискіпливо. Водночас на Закарпатті, як і в цілому в Україні, збільшується кількість хворих на цукровий діабет та тих, хто страждає від діабетичних ускладнень — офтальмологічних захворювань і виразкових уражень шкіри. В таких випадках ЦРА може запропонувати всі необхідні ЛЗ, як і ромському населенню, для якого більш характерні шкірні недуги.

За спостереженнями Миколи Васильовича, тепер аптекарі дізнаються про нові препарати радше від лікарів, а не навпаки, як це було колись. Саме лікарі своїми призначеннями стимулюють фармацевтів розширювати асортимент, хоча, звісно, медичні представники просять свої нові продукти й в аптеках, проте менш активно.

Незважаючи на розмаїття постачальницьких компаній, знайти справжніх партнерів не так вже й легко. Найбільш довірливі стосунки у ЦРА склалися з національною компанією-дистрибутором «Оптіма-фарм», яка пропонує якісну продукцію і добрі умови, нерідко надає товар без передоплати і з деяким відтермінуванням платежів, що для підприємства з невеликими обіговими коштами надзвичайно важливо. Через те, що Рахівщина є крайньою східною територією Закарпаття, найбільш віддаленою від Ужгорода, регіональні постачальники сюди не заходять, та й національних з вигідними для місцевих підприємців умовами — обмаль.

До складу ЦРА № 17 входить 6 аптек у селах Рахівського району та один аптечний пункт у центральній районній лікарні, який є не тільки найприбутковішим структурним підрозділом, а й допомагає виживати іншим.

ОБІГОВИХ КОШТІВ БРАКУЄ

— Раніше, коли готових ЛЗ було небагато, в кожній сільській аптеці виготовляли екстемпоральну рецептуру, — пригадує Микола Кокіш. — Фармацевт зовсім не мав вільного часу і не сидів в очікуванні клієнтів: нема відвідувачів — крути порошок. Із розвитком фармацевтичної промисловості аптечне виготовлення відійшло на другий план, а пізніше майже зовсім зникло. Тепер в аптеці відпускають виключно готові ЛЗ.

Власником Рахівської ЦРА № 17 є Закарпатська обласна рада. Чомусь наша держава дуже ліберальна, до всіх аптек вона ставиться однаково. І рідну бідну дитину, і багату прийомну любить однаково. А, може, це й добре, каже Микола Васильович. Хто здоровий, той виживе, як в природі.

Проте заступник завідувача ЦРА № 17 Марія Косівська має трохи іншу думку з приводу державних аптек:

— Мої обов'язки — закупівля ЛЗ, оцінювання та встановлення роздрібною ціни, вхідний контроль якості, перевірка

Микола Кокіш

Марія Косівська

До складу ЦРА № 17 входить 6 аптек у селах Рахівського району та один аптечний пункт у центральній районній лікарні, який є не тільки найприбутковішим структурним підрозділом, а й допомагає виживати іншим

сертифікатів і супровідної документації виробника, забезпечення медикаментами структурних підрозділів. Відтак, може виділити головну проблему для аптеки комунальної форми власності — це відчутна нестача обігових коштів. Ми працюємо відкрито і прозоро, в конвертах зарплату не видаємо, сплачуємо усі належні податки і збори, не боргуємо за комунальні послуги, проте, на жаль, не можемо дозволити собі закуповувати ліки за передоплатою, що, ясна річ, здешевлює їх для споживача, не маємо коштів, аби вкладати у розвиток підприємства. Тому, на мій погляд, держава повинна допомагати своїм аптекам, до прикладу, виділяти безпроцентні кредити для закупівлі життєво важливих ЛЗ чи надавати пільги в інший спосіб.

ЩОБ ЗНАЛИ, ХТО МИ Є

Життєпис Миколи Кокіша, гуцула з діда-прадіда, аптекаря, етнографа і краєзнавця, вартій окремої оповіді.

На Закарпатті його знають як народного майстра, збирача усної народної творчості і самобутніх гуцульських традицій.

Любов до рідного краю і аптекарської професії Микола Васильович передав доньці Соломії. Разом із нею ще в молодших класах школи вони склали своє генеалогічне дерево. Від матері і баби Юрихи Микола Кокіш навчився досконалії обробці вовни, від баби Грицихи перейняв досвід ткання гуцульських виробів. Ткані Миколою Васильовичем ліжники, рушники, запаски, верети, скатертини, тайстри, крайки не раз тішили око рахів'ян та туристів на закарпатських виставках народних умільців.

Під впливом дружини Ганни Степанівни, вчительки української мови і літератури, Микола Васильович захопився вивченням гуцульського діалекту, народних звичаїв та історії рідного села Розтоки. Він зібрав багату колекцію давніх ужиткових речей, рукописи місцевих пісень, колядок, приказок, казок, міфів і бувальщин. А ще вправно господарює — має типове гуцульське дворогосподарство, разом із сім'єю утримує корову, вівці, заготовляє сіно, ходить до худоби в полонини. Одне слово, поважний гуцульський газда.

Лариса Дедишина